

Послання Президента України В. ЯНУКОВИЧА до Українського народу (3 червня 2010 року)

Шановні співвітчизники!

Шановні учасники зібрання!

16 липня 2010 року Україна відзначатиме 20-річчя Декларації про державний суверенітет. Цілі та цінності, проголошені в Декларації, були підтримані народом України на Всеукраїнському референдумі 1991 року. Так розпочиналося будівництво незалежної України.

Складний шлях пройшли ми за цей час. Багато було зроблено, але й чимало важливих справ виявилися нереалізованими.

І ось, можливо, вперше за всю новітню історію ми з вами отримали шанс спокійно, безконфліктно взятися за роботу і почати нарешті будувати Україну для людей, а не для влади.

Сьогодні Верховна Рада схвалила у першому читанні проект Закону «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», який був поданий мною як невідкладний. Його ухвалення в цілому зробить нашу внутрішню і зовнішню політику відкритою і зрозумілою всім.

Водночас – це дорога до чіткої взаємодії Президента, парламенту та Уряду, яка остаточно покладе край політичній нестабільності.

За попередні п'ять років народ України мав можливість переконатися, до чого призводять конфлікти у вищих ешелонах влади і на місцях. Я переконаний, цю сумну сторінку історії нашої держави перегорнуто безповоротно.

Дорогі співвітчизники!

З перших днів мого перебування на посаді Глави держави ми розпочали втілювати у життя програму «Україна для людей», з якою я йшов на президентські вибори і яку підтримала переважна кількість наших виборців.

У найстисліші терміни була створена парламентська коаліція, яка в тісній співпраці з Президентом сформувала дієздатний Уряд і виконавчу вертикаль. Таким чином, народ отримав відповідальну владу, готову до співпраці на стратегічну перспективу.

Доповідаю, що ми маємо перші позитивні тенденції в національній економіці.

Поступово зростає ділова активність і промислове виробництво, спадає напруженість у фінансовому секторі, відновлюється ринок праці, збільшується кількість робочих місць.

За короткий час нам удалося стабілізувати відносини з ключовими партнерами України – Європейським Союзом, США та Російською Федерацією, вийти на якісно новий рівень діалогу та співпраці з міжнародними організаціями та установами.

Україна підтвердила свій статус неядерної держави, що активно бореться за нерозповсюдження ядерних матеріалів і технологій.

Ми суттєво наблизилися до підписання Угоди про асоціацію з Євросоюзом.

Ми врегулювали проблему надвисоких цін на природний газ, відновили діалог щодо взаємовигідної співпраці з Росією.

Як результат: Україна повертає до себе довіру інвесторів і світових кредиторів.

Таким чином, ми створили передумови для реалізації нового курсу на глибокі реформи та системну модернізацію країни, що охоплює всі сфери суспільного життя і завершує «нову хвилю» необхідних соціально–економічних перетворень.

На старті змін надзвичайно важливо визначитися, в якому стані перебуває країна, а отже – як нам рухатися далі?

Хочу, щоб ви знали: ми отримали країну в стані тяжко хворого. Помаранчева влада фактично втратила контроль над процесами в державі і займалася, головним чином, вирішенням власних справ і стосунків.

Невипадково, що Україна опинилася серед тих, хто найбільше постраждав від світової кризи. Так трапилося тому, що попередня влада була не готова до кризи, не знала і не розуміла, що і як слід робити. Україна не змогла сприйняти цей зовнішній виклик.

Слід визнати, що фінансово–економічна криза ще далека від завершення. 2010–ий і наступні роки стануть серйозним іспитом для багатьох країн, що опинилися в лещатах боргів і суверенних ризиків.

Попереду – глибокі реформи світової фінансової системи і всієї глобальної економічної архітектури.

Серйозний іспит на життєздатність складає Європейський Союз, інші країни і регіональні об'єднання. Тому на перший план сьогодні вийшли не лише економічні, а й соціокультурні показники конкурентоспроможності кожного народу, кожної держави.

Водночас маємо визнати, що наші внутрішні проблеми мають системний характер, і світова криза стала лише їх додатковим каталізатором.

На мій погляд, сьогодні питання постає набагато об'ємніше і складніше, ніж спадщина помаранчевої команди. Україна, як і більшість інших країн світу, складає іспит на життєздатність і спроможність запропонувати свою модель розвитку, адекватну власним можливостям та амбіціям.

Сьогодні вже очевидно для всіх, що саме неререформованість країни, неефективність «старої пострадянської економіки», внутрішні конфлікти та неузгоджена зовнішня політика, поряд із впливами глобальних кризових процесів, і стали головною причиною кризи в Україні.

На початку 1990–их, у перші роки незалежності, ми з гордістю і надією говорили про те, що в нашої держави прекрасні стартові можливості для економічного та соціального прогресу – високоосвічене суспільство, захоплене ідеєю побудови сильної модерної України, сучасна індустрія, прекрасна земля, розвинуті наука і культура. А сьогодні, коли минуло майже два десятиліття незалежності, ми все частіше говоримо про інше – гуманітарну кризу та стратегічне економічне відставання у розвитку.

Гірко визнавати, але це справді так: Україна дійсно зупинилася у своєму розвитку.

Поки помаранчева влада з'ясувала особисті стосунки, а Україна тупцювала на місці, наші сусіди значно просунулися вперед у системних перетвореннях, необхідних для забезпечення конкурентоспроможності своїх країн і зростання добробуту своїх громадян. Тому що ефективна та відповідальна влада у період світових економічних потрясінь використовує ситуацію для реалізації таких заходів, які йдуть на користь економіці після виходу з кризи. А те, що відбувалося в ці роки з економікою України, можна назвати лише одним словом – «руїна».

Як Президент повинен ще раз нагадати про наші суворі реалії.

Бідність і злидні стали головною проблемою незалежності.

Майже 30 % наших громадян знаходяться за межею бідності.

Особливо гостро це відчуває старше покоління. Для ветеранів, пенсіонерів бідність стала несправедливим, незаслуженим приниженням за всі роки, віддані праці, своїй землі, своїм рідним і близьким. І ніякі промови чи обіцянки гарного майбутнього не виправдають нинішніх поневірянь.

Соціальна та демографічна криза, яку ми переживаємо зараз, – це передусім суспільна криза довіри, що породжується егоїзмом і бажанням вижити за рахунок і минулих, і прийдешніх поколінь.

Зруйновано систему виховання, школи та дитсадки катастрофічно недофінансовані, вражаючи показники дитячої безпритульності та підліткової злочинності.

А якщо до цього додати втрачений престиж професії вихователя та вчителя, залишковий принцип розвитку закладів культури, музеїв та бібліотек, то критичність ситуації очевидна.

Зараз модно говорити про «суспільство знань», але ж починається це суспільство в кожній родині і в кожній школі.

Тіньова економіка, що сягає за обсягом майже половини валового внутрішнього продукту, та її супутник – корупція. Жоден економіст, навіть геній, не в змозі дати ясний прогноз чи запропонувати збалансовані розрахунки до державного бюджету, якщо в його країні такий рівень «тіні».

Незавершеність ринкових перетворень, що зупинилися на півдороги через політичні війни та примітивний популізм, спричинила розвиток специфічного «дикого капіталізму», де підприємництво співіснує з бюрократією, а державні ресурси тривалий час перерозподілялися так, як і в соціалістичні часи – на основі кумівства, блату та «політичного даху».

Цей ринковий «кентавр» дискредитує Україну в очах іноземних інвесторів, фактично ізолює від глобальних інноваційних процесів, консервує сировинну економічну модель розвитку.

На тлі нескінченних розмов про національну безпеку доведено, як-то кажуть, «до ручки» українські Збройні Сили. Їх низька боєздатність – це результат непрофесійних дій тих, хто звик до пусто-порожніх гасел, але нічого не робив для того, щоб наші літаки були на бойовому чергуванні, ракетні війська – боєздатними, а військовослужбовці – професійними, забезпеченими та навченими.

Останніми роками Україну роззброювали не зовнішні чинники, а власні демагоги.

Неефективна держава, яка відірвалася від людей, перетворилася на бюрократичну машину, що піклується лише про інтереси чиновництва. Конфліктність, дуалізм виконавчої влади, слабке самоврядування, корумповані й нечесні суди, нерозвинені політичні партії – лише окремі аспекти цієї проблеми.

Ми втратили 5 років на розмови про політичну реформу. Як підсумок, рівень довіри людей до держави критично низький.

Занедбана екологічна ситуація, критична ситуація в житлово-комунальному господарстві, животіння охорони здоров'я.

Переконаний, що всі ці проблеми відомі, і ви очікуєте від мене не їх констатації, а відповіді на запитання: у чому ж корінь зла?

Так от: головний виклик я бачу в тому, що мільйони наших співгромадян, незалежно від регіону та політичних поглядів, в останні роки почали відчувати себе чужими у власній країні.

Подивіться на українську політику очима пересічного громадянина: війни за пам'ятники, постійний пошук ворогів, переписування історії, звинувачення цілих поколінь у тому, що вони якось не так прожили своє життя, приниження з мовного питання і так далі.

19 років тому наші співвітчизники підтримали вибір курсу на демократію, толерантність, сучасність і соціальний прогрес. Вони підтримали ідею української республіки як нового, спільного проекту розвитку. І не їх провина в тому, що деякі політики підмінили цей вибір власними амбіціями та утопіями.

Мій висновок однозначний: останні роки, незважаючи на гарні гасла, ми йшли шляхом до руйнації національного вибору, зробленого у 1991 році. Тому сьогодні наше головне завдання полягає в тому, щоб повернути людям їх віру в сильну, розвинену й сучасну Україну, де кожен відчуває себе активним учасником національного розвитку.

Необхідно:

- забезпечити високий рівень і якість життя українського суспільства як «суспільства середнього класу»;
- реалізувати мрію українців про сильну, справедливу й консолідовану демократичну республіку;
- увійти в число провідної «двадцятки» світу як сучасна держава з конкурентною економікою XXI століття;
- реалізувати європейський вибір – такою я бачу інтегральну національну мету, що здатна об'єднати всіх моїх співвітчизників.

Я розумію всю глибину відповідальності, яка покладена на Главу держави за стан справ у своїй країні і за майбутні зміни.

Люди чекають змін, тому що розуміють: далі так не можуть жити ані суспільство, ані економіка, ані держава.

Відповідаючи на очікування людей, я пропоную курс глибоких реформ і системної модернізації країни, що охоплює всі сфери суспільного життя та завершує «нову хвилю» необхідних соціально–економічних перетворень.

У фокусі цього курсу – людина як унікальна особистість і як громадянин, патріот своєї Батьківщини.

Наше гасло: не люди для реформ, а реформи для людей.

Нова інфраструктура країни, робочі місця, новітні виробничі технології наповнюються реальним змістом лише тоді, коли підпорядковані гуманістичним цілям суспільного розвитку, економічного і духовного розквітачності особистості, соціальної захищеності, турботи про життя, здоров'я та матеріальний стан людей, практичним гарантіям громадянських прав і свобод.

Цей курс гарантує суверенність вибору українським народом власного шляху розвитку, зміцнення ідентичності української політичної нації як консолідованої багатокультурної спільноти, розвиток суспільства на засадах внутрішнього діалогу, гуманістичних цінностей і толерантності.

Під гуманістичними цінностями я розумію систему найвищих цінностей для співвітчизників незалежно від віросповідання чи політичних поглядів.

Реформи «нової хвилі» стануть основою для досягнення історичного консенсусу на шляху утвердження України як сучасної демократичної республіки.

Реформи будуть реалізовані відповідно до конституційного положення про Україну як соціально-державу, що визначає як загальний підхід, так і базові соціальні критерії до кожного реформацийного кроку.

Саме ідеали України–республіки та утвердження громадянського суспільства дозволять реалізувати курс реформ як справу всього народу, як справу кожного громадянина.

Переконаний, що наявна широка соціальна база реформ, позитивні зрушення в економіці, стійкий формат нової правлячої коаліції та довіра з боку наших міжнародних партнерів дають впевненість у закріпленні стабілізаційних процесів та ефективному впровадженні модернізаційних реформ.

З чого ми почали? Створили інфраструктуру задля реалізації реформ.

Сформовані мною Комітет реформ, з відповідними підрозділами на рівні областей, та Рада регіонів розробляють і узгоджують плани з економічних змін на національному та регіональному рівнях.

Учора відбулося чергове засідання Комітету реформ, де ми схвалили проект програми реформ, який буде покладено в основу наших подальших дій. Мета програми – розбудова заможного суспільства, конкурентоспроможної економіки та ефективної держави.

Відповідно Президент, парламентська коаліція та Уряд діятимуть на основі остаточно узгодженої довгострокової програми реформ. І надалі лише тісна взаємодія владних структур, місцевого самоврядування, дорадчих та експертних органів можуть забезпечити нам успіх і позитивні результати.

Співвітчизники!

Дозвольте ґрунтовніше зупинитися на пріоритетах і завданнях політики реформ, яку ми намітили.

Криза засвідчила остаточну вичерпаність існуючої експортно–сировинної моделі. Водночас вона стала каталізатором нових модернізаційних реформ.

Ключовими умовами успіху реформ є:

- забезпечення високих темпів економічного зростання – на рівні 6–7 % на рік. Серед іншого, це має забезпечити зростання кількості робочих місць у всіх регіонах;
- посилена увага до розвитку сільськогосподарського сектору. Україна повинна стати житницею Європи;
- розвиток енергетики, в тому числі пошук нових родовищ у західних областях України;
- неухильне підвищення рівня добробуту людей, значне покращення функціонування системи охорони здоров'я;
- макроекономічна стабільність.

Стратегія «нової хвилі» реформ має будуватися на таких принципах.

Головним пріоритетом державної політики буде турбота про добробут кожного громадянина.

Під час реформ ми якнайповніше реалізуємо конкурентні переваги національної економіки.

Будуть забезпечені розширене відтворення суб'єктів господарювання та цілісність кругообігу капіталу.

Для забезпечення стійкості економіки до негативних зовнішніх чинників пріоритет віддаватиметься насамперед внутрішнім ресурсам.

Буде забезпечено нову якість влади через її демонополізацію та суспільну відповідальність завдяки широкому соціальному діалогу.

Головними вважаю такі напрями економічної політики.

Перше – стійке економічне зростання. Це вимагає комплексних заходів зі стабілізації державного бюджету, реформи податкової системи, прискореного розвитку фінансового сектору, реформи міжбюджетних відносин.

Метою реформи державних фінансів, на моє переконання, має бути посилення зв'язку між фіскальною та соціально–економічною політикою держави.

Буде впроваджено середньострокове бюджетне планування.

Нам потрібні закони, які чітко визначатимуть засади політики запозичень, що гарантують фінансову безпеку України.

Маємо припинити порочну практику «проїдання» бюджетних коштів. Тепер вони максимально спрямовуватимуться на пріоритетні інвестиційні проекти та соціальні реформи.

Буде посилено контроль за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів.

Завдання на перспективу – запровадити програмно–цільовий метод планування бюджетів усіх рівнів, впровадити комплексну систему управління державними фінансами та внутрішнього аудиту відповідно до стандартів ЄС.

Окремо хочу зупинитися на проблемному питанні державних закупівель.

Щоб урегулювати його, зробити державні закупівлі прозорими, гарантувати раціональне використання державних коштів і викоринити корупційні схеми, ми прийняли Закон України «Про здійснення державних закупівель».

Я вимагатиму якнайшвидшого реформування вітчизняної податкової системи. На сьогодні вона є однією з найбільш складних і непрозорих у світі. Ставлю перед усіма амбітне завдання: у наступний 2011-ий рік увійти з новим Податковим кодексом.

У новому кодексі головне податкове навантаження буде перенесено з виробництва на споживання (особливо шкідливої для здоров'я людини продукції), ресурсні та екологічні платежі.

Буде неодмінно збережена спрощена система оподаткування.

Ми скасуємо малоефективні податки.

Викоринимо проблему несвоєчасного відшкодування податку на додану вартість.

Забезпечимо поетапне повернення заборгованості з ПДВ та його подальшу компенсацію в автоматичному режимі.

Втручання контролюючих органів у діяльність добросовісних платників податків буде мінімізоване.

Комплексні реформи включатимуть прискорену розбудову фінансового сектору, що має стати надійним підґрунтям сталого економічного розвитку.

Для цього ми крок за кроком:

- забезпечимо поступовий перехід до гнучкого валютного курсу;
- підвищимо капіталізацію банківської системи та ефективність управління кредитними ризиками, диверсифікації активів;
- створимо сприятливі умови розвитку ринку довгострокових фінансових ресурсів.

У короткостроковій перспективі орієнтирами є посилення незалежності центрального банку та захисту кредиторів й інвесторів.

У довгостроковій перспективі ми рухатимемось у напрямі консолідації банківської системи, удосконалення системи фінансового нагляду та розвитку ринку похідних цінних паперів.

У рамках реформи ми обов'язково виконаємо зобов'язання розширити економічні повноваження регіонів. У першу чергу маю на увазі підвищення автономності місцевих бюджетів, збільшення їх доходної бази. Це дасть змогу докорінно покращити рівень послуг, що надаються громадянам владою на місцях, істотно наростити приток інвестицій в економіку регіонів.

Другий напрям реформ – підвищення якості соціальних послуг.

Для цього маємо реформувати систему пенсійного забезпечення, соціальної підтримки, подолати бідність.

Поряд з поступовим підвищенням пенсій необхідно знайти рішення проблеми загрозливого зростання питомої ваги пенсійних витрат у валовому внутрішньому продукті. Сьогодні вона є однією з найвищих у світі і продовжує збільшуватись. А фактичні бюджетні дотації в доходах Пенсійного фонду досягли 40 %. Зволікати далі – означає штовхати пенсійну систему до розвалу.

Тож цілями реформи пенсійної системи в найближчій перспективі є:

- підвищення її збалансованості та фінансової стабільності;
- посилення соціального захисту непрацездатного населення;
- забезпечення належного рівня його життя.

У віддаленішій перспективі ми суттєво покращимо адміністрування пенсійної системи та введемо обов'язковий накопичувальний рівень пенсійного страхування.

Реформи передбачатимуть давно назріле удосконалення системи соціальної підтримки.

Головним завданням буде підвищення її ефективності при одночасному зменшенні навантаження на бюджет. Державну допомогу отримуватимуть саме ті, хто її найбільше потребує – найменш забезпечені громадяни.

Питанням першочергової уваги під час реформ буде ліквідація проблеми бідності та зменшення соціальної нерівності. Для цього ми створимо максимально сприятливі умови для розкриття підприємницької ініціативи людей і зробимо все, щоб заробіток працюючої людини гарантував їй гідний рівень життя.

Результат, який очікую від реформ у цій площині, – це радикальне зниження кількості наших громадян за межею бідності.

Нам необхідно здійснити реформу галузі охорони здоров'я. Існуючі на сьогодні її принципи не забезпечують доступу населення до якісних медичних послуг. Ми виправимо таку ситуацію. Нам необхідно здійснити перехід на контрактну основу закупівлі медичних послуг.

Водночас здійснення реформ у бюджетній моделі фінансування охорони здоров'я України дозволить підготувати умови для переходу до страхової медицини.

Будуть створені всі умови для підвищення якості медичних послуг, їх доступності, запроваджені стимули для здорового способу життя населення та умов праці.

Третій напрям реформ – покращення підприємницького клімату, активна інвестиційна політика.

Економіка поважає людей талановитих, кмітливих, підприємливих. І зміни відбудуться тоді, коли основні інвестиції будуть спрямовані на розвиток, а не на проїдання. Тому я зроблю все, щоб весь національний економічний механізм запрацював на розвиток.

Передусім буде реформовано систему технічного регулювання. Відповідний пакет законопроектів я найближчим часом внесу до парламенту як невідкладний.

Має бути завершено реформування дозвільної системи.

Ми в разі скоротимо кількість необхідних дозволів і ліцензій, впорядкуємо систему державного нагляду та контролю, зокрема, істотно зменшимо число контролюючих органів. Змусимо їх не шукати порушення заради стягнення штрафів, а займатися їх попередженням.

Мета реформ у цій сфері – встановити та забезпечити обов'язкове дотримання всіма чітких і прозорих правил гри, що не залежатимуть від політичної ситуації.

Для покращення бізнес-клімату будуть здійснені реформи у сфері приватизації та посилено захист прав власності.

Ставлю завдання: завершити протягом п'яти років приватизацію державного майна як широкомасштабний проект трансформації державної власності. Держава залишить за собою лише об'єкти, що забезпечують виконання державою своїх основних функцій та національну безпеку. Для цього слід прийняти нову Державну програму приватизації та істотно вдосконалити приватизаційне законодавство.

У цих змінах обов'язково має бути передбачена рішуча протидія рейдерству та значне покращання ефективності управління підприємствами державного сектору.

В умовах жорсткого дефіциту внутрішніх капіталовкладень маємо максимально реалізувати конкурентні переваги України для залучення іноземних інвестицій. У цьому контексті реформи передбачають спрощення реєстрації інвестицій, запровадження ефективних механізмів державно-приватного партнерства, налагодження ефективної роботи технологічних і промислових парків.

Одним із найважливіших напрямів залучення інвестицій вважаю розвиток інноваційної сфери. Щоб на повну силу задіяти її потенціал, потрібно сформулювати інноваційні пріоритети, забезпечити розвиток інноваційної інфраструктури, підтримати інноваційне підприємництво.

Четвертий пріоритет. Модернізація інфраструктури та реформування ключових секторів економіки.

Житлово–комунальна сфера досі є практично не реформованою. Тому особливу увагу ми зосередимо на якісних перетвореннях саме в цьому секторі. Передусім ідеться про вдосконалення порядку регулювання тарифів на житлово–комунальні послуги.

Ми повинні кардинально змінити підходи до енергоспоживання. Це стосується запровадження економічно обґрунтованих рівнів тарифів, що мають базуватися на скороченні витрат на виробництво комунальних послуг і встановлюватися незалежним регулятором.

Треба скасувати перехресне субсидування, поступово переходити на оплату послуг за реальними цінами з паралельним запровадженням чіткої адресної допомоги найменш захищеним громадянам.

Взагалі, питання ціноутворення – найпроблемніше в паливно–енергетичній сфері. Через це буде переглянуто саму ідеологію формування тарифної та цінової політики в напрямі модернізації основних фондів, зменшення втрат у мережах. Насамперед це стосується електроенергетики, вугільної галузі, газової сфери. Тут реформи будуть спрямовані, зокрема, на забезпечення незалежності національного регулятора ринку електроенергії.

Розвиток цих галузей неможливий без залучення відповідального та ефективного власника. На жаль, держава здебільшого не змогла ним стати. Тому орієнтиром змін також буде завершення приватизаційних процесів в електроенергетиці та вугільній галузі.

Необхідно забезпечити дієві економічні стимули для впровадження ресурсо– та енергоефективних технологій.

Буде вдосконалено вертикаль «Уряд – галузеве міністерство – підприємства» в усіх без винятку галузях енергетики з метою посилення енергетичної безпеки.

Також потребують глибоких перетворень ринки паливно–енергетичних ресурсів, зокрема ринки вугільної продукції, природного газу.

Необхідно перейти до нової моделі функціонування ринку електроенергії.

Нафтогазова сфера має власні особливості, пов'язані з надмірною залежністю від зовнішніх джерел ресурсів. Тому пріоритетом буде розвиток власної сировинної бази, залучення приватних інвестицій в її розробку, спрощення правового поля у цій сфері.

У напрямі розвитку транспортної інфраструктури ми започаткуємо цілу низку потужних проєктів національного масштабу. Їх фінансування частково візьме на себе бюджет, а решту коштів ми залучимо від міжнародних фінансових організацій, інших донорів і приватних інвесторів.

Вирішенню болючої проблеми транспортних тарифів сприятиме створення незалежного регулятора у транспортній сфері. Водночас частину повноважень з управління місцевими дорогами, метрополітенами та іншими інфраструктурними об'єктами місцевого значення передамо разом із відповідним фінансуванням у регіони.

Модернізація сільського господарства потребує передусім припинення адміністративного втручання в ціноутворення на сільськогосподарську продукцію, усунення будь–яких обмежень її експорту, створення прозорого ринку землі. І логічним кроком стане гармонізація системи стандартизації сільгосппродукції з нормами Європейського Союзу. При цьому ми максимально забезпечимо належний захист українських товаровиробників від недобросовісної конкуренції.

Окремий напрям – освоєння нових глобальних регуляторів конкурентоспроможності.

Враховуючи, що проблема зміни клімату в контексті сучасних умов є справою державної ваги і безпосередньо впливає на стан економіки та національної безпеки України в цілому, буде суттєво посилено цей напрям державної політики.

Серед першочергових кроків:

- проведення, починаючи вже з поточного року, заходів зі скорочення викидів парникових газів, направляючи кошти, що надійшли від продажу квот, відповідно до укладених міжнародних угод;

- теплова санація соціально важливих об'єктів – шкіл, лікарень, дошкільних закладів;
- створення внутрішнього вуглецевого ринку у секторах економіки, де це доцільно;
- активна участь України у міжнародних переговорах зі зміни клімату та у формуванні нових підходів до міжнародної торгівлі квотами на викиди парникових газів з метою збереження найбільш прийнятних умов посткіотських домовленостей.

Ще один пріоритет – це ЄВРО–2012.

Підготовку до чемпіонату я розглядаю як поштовх до формування нових умов ведення бізнесу, невід'ємну складову внутрішніх змін з модернізації країни.

Це – крок до нового, якісного діалогу між бізнесом і владою, до нового способу мислення, нової економічної динаміки.

Маємо також предметно працювати над просуванням ініціативи щодо проведення зимових Олімпійських ігор 2022 року в Карпатах.

Шановні співгромадяни!

Економічні реформи приречені на провал, якщо народ має неефективну владу і слабку державу. Ефективна держава – один із ключових пріоритетів нових перетворень. Наша мета – розбудова справжньої республіки як спільної справи громадян, об'єднаних спільним інтересом до розвитку країни та розумінням суспільства як спільного блага.

До процесів політичного управління має бути залучений кожен громадянин, система державних інститутів – поставлена під контроль громадян.

Широкий загальнонаціональний консенсус на засадах демократичної республіканської ідеї має стати новим суспільним договором для України.

Передусім країні як повітря потрібен соціально активний і політично відповідальний громадянин.

Завданням державної політики є створення політико–правових умов для зміцнення громадянського суспільства, становлення громадських організацій як повноцінних учасників вирішення соціально–економічних і соціокультурних питань.

Настав час суттєво розширити компетенцію інституцій громадянського суспільства.

Громадським організаціям, як і органам місцевого самоврядування, буде передано частину функцій, що нині виконують органи державної влади.

Ключовою передумовою подальшого розвитку громадянського суспільства є глибока і системна реформа місцевого самоврядування. Без вільних, розвинених громад і сильного самоврядування не буде і сильного громадянського суспільства. У цьому я глибоко переконаний.

Реформа місцевого самоврядування з метою суттєвого розширення повноважень влади на місцях, створення його економічного фундаменту, забезпечення виконавчими функціями – це завдання на найближчу перспективу.

Вважаю, що відповідний пакет законів – новий Закон про місцеве самоврядування та Закон про державні адміністрації – ми приймемо вже до кінця 2010 року.

Країні конче необхідна побудова нової моделі місцевої влади з урахуванням інтересів держави, регіону, територіальної громади, місцевого бізнесу, підприємств та установ. У цьому, власне, і полягає зміст нової регіональної політики.

Кровоносною системою республіканської демократії є її правова система.

Верховенство права та реальна рівність усіх перед законом, незалежно від статусу і майнового стану, – це головний аргумент демократії та передумова демократичного порядку в країні. Анархії в правовій системі я більше не допущу.

Основними принципами вітчизняної системи права мають стати:

- зрозумілість для громадян норм поведінки, закріплених у нормативно–правових актах;
- стабільність і наступність законотворчої діяльності; однаковість застосування правових норм;
- відповідність законодавства сучасним світовим стандартам прав і свобод людини;
- відповідність нормативно–правових актів загальним принципам права, закріпленим у Конституції України, передусім свободи, у тому числі – свободи слова, справедливості, рівності.

Саме для того, щоб забезпечити верховенство права і зупинити свавілля, я ініціював проведення судової реформи. Її мета – забезпечення реальної незалежності судів, суддів і судових рішень, правової захищеності громадян, боротьби з корупцією в усіх сферах суспільного життя, на всіх щаблях влади, повернення довіри суспільства до судової та правоохоронної систем.

Судова реформа ґрунтується на нашому досвіді, висновках Венеціанської комісії, вимогах міжнародних організацій щодо правосуддя.

Основні напрями судової реформи полягатимуть у наступному:

- спрощення системи судоустрою;
- ліквідація військових судів;
- прозорі процедури призначення суддів на посаду вперше;
- деполітизація судів;
- підвищення відповідальності судів і водночас забезпечення їх незалежності у процесі фінансування з Держбюджету, підвищення їх статусу.

Це далеко не повний перелік змін, що дійсно забезпечать реалізацію демократичного принципу поділу влади на три гілки – законодавчу, виконавчу та судову.

Наступне. Я забезпечу повноцінну реалізацію прав громадян на формування та контроль за роботою представницьких органів влади.

Виборче законодавство буде реформовано. Кожен громадянин як виборець має отримати гарантоване представництво своїх інтересів, мати можливість контролювати тих, кого він обрав.

Потрібно підвищити вимоги і зміцнити демократичні засади діяльності політичних партій. З цією метою необхідно повернутися до мажоритарного принципу у місцевих виборах, з елементами змішаної системи, та збільшити вплив громадян на формування Верховної Ради. Відповідні законодавчі ініціативи я готую для подання до парламенту.

Сильна влада сильна своєю опозицією. Тому особливу увагу в реформуванні політичної системи буде приділено посиленню прав опозиції, розбудові інститутів багатостороннього політичного діалогу, становленню політичної толерантності, виведенню української політики зі стану «боротьби всіх проти всіх».

Будуть також зміцнені правові засади прямої демократії. Ми створимо нове законодавство щодо всеукраїнських і місцевих референдумів. Ми чітко визначимо сфери відповідальності Президента, парламенту, Уряду.

Простіше кажучи, кожен має відповідати за свою справу. Тієї «війни у владі», яку ми спостерігали 5 років, більше не буде.

Хочу також запевнити усіх скептиків і критиків: олігархи, лобісти, інші групи впливу будуть стояти, як–то кажуть, у «загальній черзі». Жодного стороннього впливу на державні рішення я не дозволю. Часи «дикого капіталізму» закінчилися на виборах 2010 року.

Дорогі співвітчизники!

В умовах зростаючої міжнародної конкуренції шанс на успіх отримують лише ті держави, які здатні забезпечити ефективну реалізацію людського потенціалу.

Відтак, завдання економічної та цивілізаційної модернізації, що стоять перед Україною, ми вирішимо лише за умови випереджального розвитку гуманітарної та соціокультурної сфери.

Водночас останніми роками ми постійно стикалися зі спробами поділити народ на «наших» і «чужих», свідомих і несвідомих.

Замість порозуміння – розбрат, замість спільних справ – боротьба за булаву, голоси на виборах, рейтинги в ефірах.

Настав час почути і зрозуміти один одного.

Ми спільно започаткували новий проект країни у 1991 році. І нам спільно вирішувати його долю. І в цій справі не може бути ні месій, ні пророків.

Наш головний спільний пріоритет – об'єднане суспільство, єдиний гуманітарний простір, прорив до кола найбільш успішних народів світу.

Наступного року виповниться 20 років з часу проголошення незалежності.

Вважаю, що в 2011 році ми повинні зробити суттєвий крок у вирішенні ключового завдання національного розвитку – формування консолідованого українського суспільства.

Саме гуманітарна політика в нових суспільно-політичних умовах покликана сформувати обрії майбутнього для країни і для кожного громадянина.

Нас об'єднає спільна справа – модернізація нашої країни і наше спільне майбутнє.

Ідея сильної, демократичної, справедливої України не викликає заперечень у суспільстві.

Наша спільність, наша ідентичність формуються на засадах громадянства, єдності й культурного розмаїття, широкого діалогу. Саме проблеми діалогу щодо спільного майбутнього будуть винесені на майбутній вересневий Саміт ООН «Цілі розвитку тисячоліття», на якому вперше буде здійснена спроба знайти спільні, загальнолюдські рішення щодо накопичених проблем глобалізованого світу.

Більш ніж переконаний, що фундаментом для такого діалогу мають стати:

- гуманістичні ідеали та цінності;
- соціальний прогрес в інтересах усіх народів і держав на основі послідовного вирівнювання розвитку;
- толерантність, терпимість і взаємовідповідальність.

Це має стати дійсно діалогом народів, об'єднаних у глобальну цивілізацію, що інтегрує та зберігає різні культури і цивілізації. І водночас ці теми мають знайти розвиток і в нашому українському домі.

«Україна: діалог культур» – таким я бачу загальноукраїнський форум, що має бути проведений вже у 2011 році. Переконаний, що ми знайдемо відповіді на всі накопичені проблеми міжетнічних і міжконфесійних відносин на єдиній платформі спільного дому України.

Діалог культур – ось той стрижень, який дійсно забезпечить унікальність нашої держави в Європі і світі. Україні XXI століття потрібне молоде та інтегроване покоління. Молодь не повинна стати заручником минулих політичних та ідеологічних колізій. А це можливо лише у рамках єдиного гуманітарного простору країни.

Відповідно другий пріоритет – розвиток конкурентних переваг вітчизняної освіти та науки.

На жаль, в Україні протягом останнього десятиліття спостерігається серйозне зниження не лише кількісних, а й якісних результатів роботи вітчизняних науковців у загальносвітовому контексті.

Тривожним показником стану української освіти є той факт, що жоден з українських університетів не входить до рейтингу п'ятисот кращих вищих навчальних закладів світу.

Я розумію, що для зміни ситуації на краще потрібні роки. Водночас Уряд та Міністерство освіти і науки України зобов'язані сконцентрувати зусилля на підтримці кількох, хоча б 3–5 віт-

чизняних провідних університетів та реалізувати програми, що забезпечать їх входження в коло визнаних у світі вищих навчальних закладів.

Друге. Необхідно поєднати освіту, дослідження та інновації шляхом розширення дослідного сектору у вищих навчальних закладах.

Ми повинні відродити попит на науку як основу конкурентоспроможності національної економіки. Нашим орієнтиром має стати досягнення показника експорту технологій, результатів науково-технічних розробок та освітніх послуг, порівнянного з доходами від військово-технічного співробітництва – півмільярда – мільярд доларів на рік.

Одним із важливих напрямів реформування освіти залишається створення умов для професійної перекваліфікації та освіти упродовж усього життя.

Необхідно повернутися до проблеми модернізації системи професійно-технічної освіти, дистанційної освіти, системи професійної перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників.

Нарешті, освітня система України повинна стати на шлях запровадження принципів відкритої освіти.

Національним проектом має стати створення Національної електронної бібліотеки, що об'єднає освітні, наукові, університетські, музейні ресурси в єдину мережу.

Створення такої бібліотеки та її включення до загальноєвропейської мережі, розвиток спільних програм з нашим сусідом Росією – це справжній прорив в освіті та науці.

Але головний соціальний результат полягає в забезпеченні максимальної доступності бібліотеки для кожної родини і кожної школи.

Сучасні технології, економія коштів, доступність освіти – це реальний шлях до інформаційного суспільства.

Інформаційний простір як складова єдиного гуманітарного простору вимагає від нас проведення якісної державної інформаційної та культурної політики.

Розвиток цифрового телебачення і, зокрема, якісне просування національного каналу «Культура», створення нового державного інформаційного каналу, робота над суспільним телебаченням – один із ключових напрямів такої роботи.

Третій пріоритет – формування оновленої, модерної моделі культури та розвиток національної інфраструктури культурних індустрій.

Ми підтримуватимемо культурних діячів і творчі колективи, які здатні презентувати українському суспільству та світовому співтовариству модерний образ української культури.

Нам не вистачає сучасного менеджменту в цій сфері. Ось де серйозний дефіцит молодих, талановитих і освічених менеджерів. Тільки за цієї умови ми зможемо забезпечити підтримку трьох основних вимірів української культури: культура сучасної української ідентичності, культура розвитку, культура вільного часу.

Саме оновлена та цілісна культурна політика може стати гарантом входження України в європейський культурний простір.

У практичному плані нам необхідно розробити та реалізувати комплекс заходів, що забезпечать державну підтримку вітчизняних виробників культурних товарів і послуг. Як мінімум, потрібно прийняти Закон України «Про національний культурний продукт», створити сприятливе середовище для інвестицій у сферу культурних індустрій.

Хочу ще раз наголосити, що нарощування інвестицій у людський капітал, культуру та науку можливе лише за активної державної підтримки.

Очевидно, що для подолання відставання у сфері гуманітарного розвитку потрібна концентрація зусиль і визначення щорічних пріоритетів державної політики у гуманітарній сфері.

Зокрема, на наступні п'ять років я пропоную запровадити на державному рівні:

2011–ий – «рік освіти та інформаційного суспільства»

2012–ий – «рік культури та відродження музеїв»

2013–ий – «рік фізичного здоров'я та екології»

2014–ий – «рік науки»

2015–ий – «рік єдності поколінь»

І цю традицію ми продовжимо й надалі.

Переконаний, що консолідація зусиль держави, громадських організацій, меценатів і міжнародних організацій дозволить сформувати в Україні єдиний гуманітарний, культурний та інформаційний простір.

Шановні співвітчизники!

Ми започатковуємо реформи в дуже складні часи. Кризу переживає не лише Україна. З нею бореться весь світ. Йде пошук нових моделей розвитку. Без перебільшення, йде пошук нових шляхів розвитку людства. Це – виклик. І це – наш шанс.

Україна у надскладній ситуації.

За 5 років великих ілюзій ми знехтували шанс кардинально поліпшити життя суспільства і бездарно витратили величезні ресурси, у тому числі інтелектуальні та матеріально-фінансові.

Країна повинна виправити ці помилки. Звідси – наше перше завдання.

Зовнішня політика має забезпечити суспільний поступ, насамперед демократичний розвиток і економічне зростання.

Необхідно відмовитися від кліше та обмеженого доктринерства про «Захід» і «Схід», а забезпечити Україні цілісний «периметр розвитку».

Країні потрібні безпека, нові можливості для розвитку, інвестиції й технології, а не заклинання.

Шукаймо нових шляхів, а не лише битих стежок.

Мусимо згадати про Близький Схід, країни Східної Азії, Африку, Латинську Америку.

Опанування нових ринків для наших виробників і експортерів необхідно розглядати як системоутворювальний чинник розвитку національної економіки, а отже, й головне завдання української зовнішньої політики.

Україна відмовилася від величезного ядерного арсеналу. Маємо це пам'ятати і використовувати. Ми повинні забезпечувати лідерські позиції у процесі подальшого ядерного роззброєння.

Проблематика ядерної безпеки тісно пов'язана для України з подоланням наслідків Чорнобильської катастрофи. Для цього маємо також консолідувати міжнародні зусилля.

У квітні 2011 року ми скликаємо в Києві Міжнародну науково-практичну конференцію високого рівня «Двадцять п'ять років Чорнобильської катастрофи. Безпека майбутнього».

Найвищим пріоритетом нашої зовнішньої політики була і залишається євроінтеграція. Йдеться не лише про зовнішньополітичний курс. Цей напрям визначає загальний вектор перетворень, насамперед внутрішніх.

Чи не найбільш важливе сьогодні питання у відносинах між Україною та ЄС – це укладення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, включаючи створення «поглибленої і всеохоплюючої» зони вільної торгівлі, а також введення безвізового режиму.

Ми зацікавлені у підписанні Угоди про асоціацію лише за умови збереження її «якості й амбітності» та врахування балансу інтересів. В основу наших подальших двосторонніх відносин будуть покладені «політична асоціація та економічна інтеграція».

Після набуття майбутньою Угодою про асоціацію чинності реальністю стануть зближення позицій України та ЄС з питань міжнародного миру і безпеки, а також створення зони вільної торгівлі на основі чотирьох свобод – вільного руху товарів, послуг, робочої сили і капіталу.

Майбутня зона вільної торгівлі не матиме аналогів у попередній практиці Європейського Союзу. Навіть на нинішньому етапі вона виходить далеко за рамки аналогічних зон вільної торгівлі, створених свого часу ЄС зі своїми партнерами.

Переговорний процес йде непросто. Світова фінансова криза співпала для Європейського Союзу із затяжним процесом ратифікації Лісабонського договору про реформу ЄС і процесом глибоких інституційних змін. ЄС і досі «перетравлює» наслідки вступу нових держав–членів, що вже викликало появу в деяких європейських країнах «втоми від розширення».

Завершити переговори з Євросоюзом можливо лише шляхом досягнення взаємоприйняттого компромісу з усіх неузгоджених питань. Україна налаштована на конструктивний компроміс.

Виходячи з наших стратегічних національних інтересів, ми продовжуватимемо співпрацю з ЄС як ключовим партнером у подоланні негативних наслідків фінансово–економічної кризи, проведенні масштабних економічних реформ, модернізації енергетичного сектору.

Працюватимемо з нашими сусідами. Адже, щоб увійти до клубу найрозвиненіших країн, Україна має стати регіональним лідером у Східній Європі.

Друге. Ми відновили перерваний на 5 років діалог із Російською Федерацією, відновили формулу стратегічного партнерства.

Нарешті запрацювала Міждержавна комісія на рівні глав держав. Україна і Росія розпочинають справу історичної важливості – демаркації сухопутної ділянки кордону.

Стратегічне партнерство України та Російської Федерації є важливою складовою європейської безпеки. Думаю, нам доцільно повернутися до ідеї підписання Декларації про стратегічне партнерство України та Росії.

В українсько–російських відносинах слід провести інвентаризацію міжнародно–правових двосторонніх угод для підкріплення положень Договору про дружбу, співробітництво і партнерство.

Ми підготуємо нову 10–річну програму соціально–економічного співробітництва, яка дає змогу повноцінно реалізувати наш базовий договір про дружбу.

Наша тверда позиція – відносини з Росією розвиватимуться по висхідній.

І тут пріоритетом є економічна сфера. Маємо багато напрямів для взаємовигідної співпраці. Це і транзитно–транспортні можливості, й авіакосмічна промисловість, і енергетичний сектор.

Третє. Головне завдання зовнішньої і безпекової політики – захист національних інтересів у світі, що змінюється. Далі – питання інструментів.

Політика позаблоковості – один з них. Переконаний, вона відповідає вимогам часу, і ми будемо її суворо дотримуватися.

Водночас Україна потребує співпраці з НАТО, іншими безпековими організаціями. Нині слід від декларацій і заяв перейти до практичних справ. Україна наполегливо працюватиме над розвитком нової системи колективної безпеки в європейському та євроатлантичному просторі.

Переконаний, маємо у цій справі надійних союзників – країни ЄС, Росію і США. І тут важливо напрацювати власну пропозицію щодо облаштування європейської безпеки, з урахуванням інтересів країн–учасниць військових блоків, позаблокових країн і країн з нейтральним статусом.

Четверте. Стратегічне партнерство із Сполученими Штатами – важлива вимога сучасності.

Україна готова до розвитку відносин, до реалізації взаємовигідних проектів у економічній, політичній, безпековій і гуманітарній сферах. Причому такі проекти можуть мати і багатосторонній характер за участю країн ЄС і Росії.

П'яте. Зовнішня політика та політика безпеки вимагає прагматичного підходу щодо просування наших інтересів.

Забезпечення економічного зростання та нарощування експортного потенціалу країни на основі розвитку сучасних виробництв отримає новий імпульс за рахунок нарощування зв'язків із новими центрами зростання. Передусім йдеться про країни групи БРІК і країни, що за своїм економічним потенціалом входять до провідної світової «двадцятки».

Там наші перспективні ринки і нові партнери.

Ми уже започаткували новий етап у відносинах із Китайською Народною Республікою. Китай цікавий для нас, а ми маємо що запропонувати Китаю.

Шановні співгромадяни!

В Україні критично послаблені державні інституції, насамперед судова система та органи сектору безпеки. Процвітає корупція. Це одна з ключових проблем національної безпеки.

Фінансування українського сектору безпеки у розрахунку на 1 співробітника у 3 рази менше, ніж у Російській Федерації, і на порядок нижче, ніж у країнах НАТО.

Збройні Сили України обмежено готові до виконання завдань за призначенням.

Озброєння та військова техніка морально і фізично застаріли, недостатньо фінансується проведення бойової підготовки.

Водночас політика позаблоковості та вимога достатньої обороноздатності вимагають від нас швидких і рішучих дій щодо розвитку нашого сектору безпеки.

Необхідні термінові заходи. Серед них – відновлення ролі Ради національної безпеки і оборони України як центру вироблення політики перетворень у цьому секторі.

Після прийняття нового Закону «Про засади зовнішньої і внутрішньої політики» на часі – оновлені Стратегія національної безпеки та Воєнна доктрина.

Наша особлива увага – співробітникам органів сектору безпеки, військовослужбовцям. Будуть покращені процедури підбору, підготовки, просування шаблями професійної кар'єри, забезпечене підвищення матеріальної зацікавленості співробітників та їхнього морального духу.

Посилиться протидія корупції, насамперед у правоохоронних органах і військових формуваннях.

Вимагаю від Уряду у стислі терміни кардинально змінити підходи до бюджетної політики у сфері національної безпеки і оборони, поклавши в її основу досвід 2003–2004 рр., а також європейську практику.

Чинна нині практика, згідно з якою штатна чисельність Збройних Сил та інших органів сектору безпеки є чи не єдиною підставою для бюджетних обрахунків, унеможливорює реальне реформування і розвиток цих структур.

Зусилля держави в оборонній сфері будуть зосереджені на створенні Збройних Сил, адекватних сучасним викликам і загрозам. Слід сформувати чітку програму підготовки Об'єднаних сил швидкого реагування до виконання завдань за призначенням. Саме на розвитку цих Сил мають бути сконцентровані зусилля, фінансові, матеріальні та інші ресурси.

Послідовне і цілеспрямоване вжиття зазначених заходів має суттєво підвищити потенціал органів сектору безпеки України та рівень її національної безпеки.

На основі цього переліку з урахуванням наявних інтелектуальних, кадрових, фінансово-матеріальних ресурсів, внутрішньо– та зовнішньополітичних обставин слід визначити конкретні заходи.

Хочу ще раз наголосити: час безкінечних розмов і базікання минув – настав час рішень і дій.

Дорогі співвітчизники!

Шановні учасники зібрання!

Я переконаний: Україна має шанс. Цей шанс створено зусиллями, надіями і довірою мільйонів українців.

Попри кризи і соціальну скруту, попри все, Україна пододала рубіж зрілості й виявила волю та мужність, готовність до змін.

Змін чекає сьогодні кожен українець. Змін від України чекає і весь світ.

У сучасному складному і глобалізованому світі лише консолідовані і політично зрілі нації спроможні забезпечити конкурентоспроможність національної економіки, зберігати і розвивати свою соціокультурну ідентичність і самобутність, убезпечувати свій розвиток від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Ми витримали іспит історії перших десятиріч і ставимо перед собою амбітне завдання: вийти з кризової смуги сильнішими, утвердитись у колі потужних і впливових країн світу, що визначатимуть майбутнє глобального суспільства на наступні десятиріччя.

Дякую за увагу.